

DIZAJNIRAJ SVOJ POSAO II

edukativni program

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

DISCLAIMER:

“Any communication or publication related to the action, made by the beneficiaries jointly or individually in any form and using any means, shall indicate that it reflects only on author’s view and that the Agency or Commission are not responsible for any use that may be made from information it contains.”

“Пројекат „Дизајнирај свој посао 2“, спроводи ЦОДР „RES POLIS“, суфинансира Министарство омладине и спорта РС.”

PROJEKAT IMPLEMENTIRAN OD STRANE:

RES POLIS
Centar za omladinski
i društveni razvoj

...UZ PARTNERE:

НАЦИОНАЛНА СЛУЖБА
ЗА ЗАПОШЉАВАЊЕ

Center of Non-formal Education and Lifelong Learning
Tirana - Albania

KOORDINACIJA UDRUGA MLADIH SISKA

99 VERY NICE
VERY VERY NICE
VERY VERY VERY NICE
VERY VERY VERY VERY NI
VERY VERY VERY VERY VER
Y NICE VERY VERY VERY VER
Y VERY VERY VERY NICE”

Mihael Nikolić
polovina harizmatičnog dua/
princ sobe br. 308

Hello !

Naslovi radionica:

Radionica 1	
UVOD u UI/UX i HTML i CSS.....	page 5-9
Radionica 2	
WORDPRESS/Uvod - osnovni Set up i podešavanja	
/Rad - stranice, postovi, kategorije.....	page 11-15
Radionica 3	
WORDPRESS/Rad - meniji, navigacija, mediji, korisnici.....	page 17-19
Radionica 4	
WORDPRESS/Rad - dodaci, vidžeti, teme, društveni mediji.....	page 21-24
Radionica 5	
WORDPRESS/Rad - detalji /vod u WP SEO, održavanje i sigurnost.....	page 25-28
Radionica 6	
Developing u lokalnoj sredini: Instaliranje MAMP-a.....	page 29-33
Radionica 7	
Prezentacija WEBSITE-ova.....	page 35

Upotrebljeni simboli:

Preporuke za čitanje/Novi resursi

Bitne stavke/informacije

Aplikacije/Alatke

Mesto za beleške

Uvod:

- u najefektivnije praktikovanje UI/UX dizajna
- u HTML i CSS

Ciljevi:

Ukazivanje na to šta je dobar a šta loš UI/UX dizajn, fokusirajući se na korisničko iskustvo za osobe sa posebnim potrebama

UI/UX
HTML i CSS

Vremenski okvir & Metode:

Uvod u program; Razgovor sa učesnicima o njihovim očekivanjima - **10min**

Uvod u najbolje praktikovanje UI/UX - **15min**

Dobar i loš UI/UX, demonstracija uz pomoć primera - **15min**

Uvod u HTML i CSS - **15 min**

Pitanja / Odgovori - **10min**

Očekivano trajanje radionice: **70min**

Preporuke za čitanje:

<https://www.sitepoint.com/5-ways-get-better-ux-disabled-users/>

<https://developer.apple.com/design/tips/>

<https://www.smashingmagazine.com/usability-and-user-experience/>

<https://medium.com/goodux-badux>

<https://developer.mozilla.org/en-US/docs/Web/HTML>

<https://developer.mozilla.org/en/docs/Web/Guide/HTML/HTML5>

<https://www.html5rocks.com/en/>

https://developer.mozilla.org/en-US/docs/Learn/CSS/Introduction_to_CSS/How_CSS_works

<https://www.youtube.com/watch?v=bWPMSSsVdPk>

<https://www.youtube.com/watch?v=0afZj1GOBIE>

<https://www.codecademy.com/learn/learn-html>

<https://www.codecademy.com/learn/learn-css>

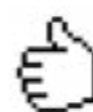
PREDAVANJE:

Balans između karakteristika i korisničkog iskustva. Ne zatrpavati Wordpress sa dodacima i temama koje će usporiti rad Wordpress-a.

Osnovni UI/UX principi su:

1. Pregledna, čista i brza početna strana (*Homepage*)
2. Jednostavan / pregledan dizajn
3. Brzo i lako razumljiva navigacija/snalaženje na strani
4. Prikaz sadržaja bez nereda, izbegavajući iskačuće prozore, loader-e i sl.
5. Prikaz lako čitljivog sadržaja i dostupnog svakome

Kako bismo ove principe sagledali u širokom kadru i kako bismo dobili ideju o tome kako izgleda dobar i loš UI/UX dizajn, moramo pogledati nekoliko primera.

Dobri primeri:

<https://protonmail.com/>

<https://www.smashingmagazine.com/>

<https://sidebar.io/>

<http://youth-work.me/>

Loši primeri:

<https://www.lingscars.com/>

<http://www.suzannecollinsbooks.com/>

<http://art.yale.edu/>

Uvod:

- u najefektivnije praktikovanje UI/UX dizajna
- u HTML i CSS

UI/UX
HTML i CSS

Svi gore navedeni principi su od jednake važnosti, ali ćemo se fokusirati na poslednji jer se bazira na tome **ko** i **kako** može da koristi **naš WordPress web sajt**. Predstavljanje sadržaja za obične korisnike nije problem, ali kada su u pitanju ljudi sa posebnim potrebama, stvari se komplikuju. Kako najviše utiča na dizajn i sadržaj imaju teme koje koristimo, važno je da odaberemo jednu koja može da se koristi i modifikuje sa lakoćom. *Dostupnost dozvoljava osobama sa posebnim potrebama da pristupe, razumeju, pronađu, interaguju i doprinesu web-u.* Pokrićemo najvažnije stvari kako bi naš WordPress sajt bio dostupan široj publici.

1. **Dostupnost nije barijera ka inovaciji**
2. **Ne koristiti boje kao jedino vizuelno sredstvo za isticanje informacije**
3. **Obezbediti dovoljno kontrasta između teksta i njegove pozadine**
4. **Obezbediti vizuelni nagoveštaj kada je fokus na tastaturi**
5. **Napraviti forme koje su lake i jednostavne za razumevanje**
6. **Izbegavati krize komponentnog identiteta**
7. **Ne dozvoliti gubljenje vremena pri nalaženju stvari**

Uvod:

- u najefektivnije praktikovanje UI/UX dizajna
- u HTML i CSS

UI/UX
HTML i CSS

HTML (**HyperText Markup Language**) je najosnovniji blok za izgradnju Web stranica. Opisuje i definiše sadržaj veb-stranice. Druge tehnologije pored HTML-a se generalno koriste za opis izgleda veb-strane, njene prezentacije(**CSS**) ili funkcionalnosti(**JavaScript**). HyperText se odnosi na linkove koji povezuju stranice međusobno, unutar istog sajta, kao i između različitih sajtova. Linkovi su od ključnog značaja za Web. Postavljajući sadržaj na internet i povezujući ga sa stranicama koje su drugi ljudi kreirali, postajete **aktivni učesnik svetske mreže (WWW)**. Većina web aplikacija su rađene u **HTML5**, ali još uvek postoje neke rađene u **HTML4**. Na slikama ispod mogu se videti razlike u deklaracijama između HTML tipova.

```
1 <!DOCTYPE html PUBLIC "-//W3C//DTD HTML 4.01 Transitional//EN"
2 "http://www.w3.org/TR/html4/loose.dtd">
3 <html>
4 <head>
5 <title>My Page Title</title>
6 </head>
7 <body>
8 Page content goes here
9 </body>
10 </html>
11
```

Html 4

```
1 <!DOCTYPE html>
2 <html>
3 <h1>Travis</h1>
4 <h2>Travis</h2>
5 </html>
6
```

Html 5

HTML5 je evolucionarno poslednji iz HTML standarda. HTML5 predstavlja 2 različita koncepta:

1. To je nova verzija HTML-a sa novim elementima, atributima i ponašanjem
2. Sadrži veći set tehnologija koje omogućavaju više različitih i moćnijih web sajtova i aplikacija.

Ovaj set je ponekad nazvan **HTML5 i prijatelji**, a često je samo skraćeno **HTML5**

Entiteti u HTML-u su tag-ovi (oznake) i atributi.

Najčešći tagovi su: **<div>** **<p>** **<h1>** **** **** **** **<form>** **<table>**

Najčešći atributi: **href**, **src**, **style**, **alt**

Zašto HTML5 ?

Semantika, skladište podataka van mreže, multimedija, 3d grafika.

R1

Uvod:

- u najefektivnije praktikovanje UI/UX dizajna
- u HTML i CSS

UI/UX
HTML i CSS

Dokument je obično tekstualni fajl strukturiran koristeći *markup* jezik – HTML je najčešće korišćen markup jezik, ali se takođe možemo sresti sa jezicima kao što su **SVG** ili **XML**.

Prezentovanje dokumenta korisniku znači

konvertovati ga u formu koja će biti razumljiva publici.

Browser-i kao što su Firefox, Chrome ili Internet Explorer su dizajnirani tako

da predstave document **vizuelno**, na primer na ekranu računara, projektoru ili štampaču.

Web browser-i koriste **CSS pravila** na dokumentima kako bi uticali na njihovu prezentaciju.

CSS pravilo formira se od:

Seta osobina (property-ja) čije vrednosti su postavljene tako da ažuriraju predstavljanje HTML sadržaja, na primer postavljanje širine elementa na 50% širine njegovog roditeljskog elementa i crvene pozadine.

Selektora koji selektuje element/e na koje želite da primenite ažurirane vrednosti property-ja. Na primer, želim da primenim pravilo na sve paragrafe u HTML dokumentu.

Set CSS pravila unutar *stylesheet*-a određuje to kako web stranica treba da izgleda.

Kako CSS izgleda:


```

1 <!DOCTYPE html>
2 <html>
3   <head>
4     <meta charset="utf-8">
5     <title>My CSS experiment</title>
6     <link rel="stylesheet" href="style.css">
7   </head>
8   <body>
9     <h1>Hello World!</h1>
10    <p>This is my first CSS example</p>
11  </body>
12 </html>

```

```

1 h1 {
2   color: blue;
3   background-color: yellow;
4   border: 1px solid black;
5 }
6
7 p {
8   color: red;
9 }

```

Uvod:

- u najefektivnije praktikovanje UI/UX dizajna
- u HTML i CSS

UI/UX
HTML i CSS

A ovako to izgleda u browser-u:

CSS3 je trenutno najrasprostranjeniji

iako se u nekim slučajevima možemo sresti i sa starijim varijantama.

Search engine optimization (SEO) jeste proces uticaja/unapređenja vidljivosti

vweb-sajta, tj. vweb-strane među rezultatima vweb-pretrage - najčešće preko prirodnih, organskih ili algoritamskih rezultata pretrage.

Generalno, što je sajt **više rangiran** među rezultatima pretrage, više će saobraćaja biti preusmereno sa pretraživača na njega.

SEO razmatra **način funkcionisanja pretraživača** kao i pojam koji posetioci pretražuju, i kao takva vweb-marketing strategija, često čini da posetioci postaju potrošači.

Aktivnosti vezane za SEO možemo podeliti u dve osnovne kategorije: **onpage** i **offpage** optimalizaciju.

Fokusiraćemo se na **onpage optimalizaciju** jer je naš primarni cilj sređivanje detalja **WordPress** prezentacije unutar nje.

Offpage optimalizacija je promocija vaše vweb-stranice sa *dolaznim linkovima*, *pregledima*, *artiklima*, *društvenim medijima* itd.

Osnovni principi **onpage** optimalizacije su:

- dober semantički HTML code**
- podesnost za mobilne uređaje**
- naslovi, ključne reči i opis**

Uvod u WordPress

[osnovni *Set up* i podešavanja]

Rad u WordPress-u

[stranice, postovi i kategorije]

R2

WORDPRESS 1

Ciljevi:

U ovom delu ćemo podesiti hosting na mreži i WordPress i proći kroz uvod u komandnu tablu (*dashboard*). Takođe, objasnićemo i pokazati praktične primere stranica, postova i kategorija.

Vremenski okvir i Metode:

Osvrt na prethodnu radionicu - **5min**
Podešavanje hosting-a i WordPress-a - **15min**
Objašnjenje WordPress-ove komandne table - **5min**
Uvod u teoriju i praktični primeri stranica - **10min**
Uvod u teoriju i praktični primeri postova i kategorija - **20min**
Praktični rad - Vežbe - **10min**
Pitanja / Odgovori - **5min**
Očekivano trajanje radionice: **70min**

PREDAVANJE:

Preporuke za čitanje:

<https://www.youtube.com/watch?v=D5KYLmXzuhU&feature=youtu.be>

<http://www.wpbeginner.com/beginners-guide/what-is-the-difference-between-posts-vs-pages-in-wordpress/>

<http://www.wpbeginner.com/glossary/page/>

<http://www.wpbeginner.com/beginners-guide/how-to-add-a-new-post-in-wordpress-and-utilize-all-the-features/>

<http://www.wpbeginner.com/glossary/category/>

Uvod u WordPress

[osnovni *Set up* i podešavanja]

Rad u WordPress-u

[stranice, postovi i kategorije]

WORDPRESS 1

U dodatnoj literaturi imamo link koji objašnjava kako podesiti [online hosting](#).
Puštamo video na projektoru kako bi učesnici pratili uputstva i izvršili podešavanja.
Nakon što smo popunili polja, možemo da se ulogujemo na novu [WordPress instalaciju](#).
Kako bismo imali [dobru organizaciju sadržaja](#),
potrebno je da znamo koje stranice želimo da [kreiramo](#).

Za početak, potrebni us nam:
Početna strana/[HOME](#), Vesti/[NEWS\(blog\)](#), O stranici-autoru/[ABOUT](#), i [CONTACT](#).
Sada [možemo napraviti](#) stranice koje želimo koristiti.

Sledeće što je potrebno uraditi, jeste namestiti [osnovna podešavanja](#).
Otići ćemo na [Settings](#) tab i tamo zavrčiti osnovna podešavanja.
Nakon što smo to uradili, [klik na Save Changes](#).

Sledeći koraci su [čišćenje](#) nove instalacije **WordPress-a**:

1. Obrisati Default post, stranicu i komentar
2. Podesiti WordPress permalinkove
3. Podesiti vremensku zonu
4. Dozvoli ili zabrani registraciju korisnika
5. Postaviti **WordPress Comments** sekciju
6. [WordPress Media settings](#) – postaviti sve dimenzije na 0 da bi se izbeglo stvaranje kopija istog media fajla i smanjilo opterećenje *hard diska*.
7. Onemogućiti **Directory browsing** (sigurnosne mere) – potrebno je izmeniti [Worpress.htaccess](#) fajl i dodati novu liniju: **Options All -Indexes**
8. Dodati listu tekuće godine/*Current year list* na [WordPress Ping List](#) (Google latest list)

Uvod u WordPress

[osnovni *Set up* i podešavanja]

Rad u WordPress-u

[stranice, postovi i kategorije]

WORDPRESS 1

Osnovni entiteti u WordPress-u: kategorije, stranice, postovi, linkovi.

Kategorija je predefinisana taksonomija u WordPress-u.
Koristi se za sortiranje i grupisanje sadržaja u različite sekcije.
Default kategorija u WordPress-u je nekategorizovana(**Uncategorized**).

Dodavanje kategorije

Može se obaviti na nekoliko načina.
Možemo kreirati kategorije pre dodavanja posta ili da tokom kreiranja posta selektujemo kreirane kategorije ili dodamo novu.

Izmena kategorije

Možemo izmeniti kategoriju u WordPress-u putem [Posts > Categories](#) i prelaskom miša preko jedne od njih, pojaviće se link za izmenu.

Uvod u WordPress

[osnovni *Set up* i podešavanja]

Rad u WordPress-u

[stranice, postovi i kategorije]

WORDPRESS 1

Tipovi postova i stranica bitni su za rad u WordPress-u. **Ključne razlike** između **stranica** i **postova** su:

- ✓ **Postovi** su vremenski uređeni sadržaj iz serije postova u blogu. **Stranice** su statički dokumenti jednog tipa koje nisu vezane za hronološki raspored sadržaja u blogu.
- ✓ **Stranice** mogu biti hijerarhijski uređene tj. mogu imati podstranice, npr. *roditeljska strana* sa naslovom **About us** može imati podstranicu sa naslovom **Our history**. Dok postovi ne mogu imati hijerarhijsku organizaciju.
- ✓ **Postovi** u WordPress-u mogu biti sortirani u taksonomije *Categories* i *Tags*. Stranice nemaju kategorije i tagove.
- ✓ **Stranice** mogu koristiti *Custom page templates*. Postovi ne mogu.
- ✓ WordPress **postovi** su prikazani u RSS-u, dok stranice nisu.

Ne postoji **limit** stranica koje se mogu kreirati u WordPress-u, a moguće je napraviti vebsajt koristeći samo stranice, bez postova.

Iako bi trebalo da stranice budu statičkog karaktera, nije nemoguće da ih korisnik ažurira. Mogu se ažurirati *onoliko često koliko to korisnik zahteva*.

Korisnici takođe mogu postaviti stranicu tako da bude statička prva stranica vebsajta, a postove bloga prikazane na drugim stranicama sajta.

Da bi se to realizovalo korisnik mora da dozvoli *Static front page* koristeći **Settings>Reading** pod opcijom **Front page displays**.

Dodavanje stranice

Jednostavno je. Potrebno je pod *Pages* kliknuti na opciju *Add new*.

Izmena stranice

Takođe, vrlo jednostavno.

Pozicioniranje miša preko stranice koju želite izmeniti i klik na *Edit*.

Uvod u WordPress

[osnovni *Set up* i podešavanja]

Rad u WordPress-u

[stranice, postovi i kategorije]

WORDPRESS 1

Postovi su uneti sadržaj prikazan u obrnutom hronološkom redosledu na početnoj strani vašeg bloga. **Stariji postovi su arhivirani prema mesecu ili godini**. Što je post stariji, to korisnik treba dalje da traži. Postovi podstiču na konverzaciju. Imaju **ugrađenu** mogućnost komentarisanja što dozvoljava korisnicima da polemišu o određenoj temi.

Kreiranje Postova

Putem **Posts > Add New**

Izmena Postova

Kada smo pozicionirani na **Post tab**, prelazeći mišem preko posta koji želimo izmeniti pojavljuje se opcija *Edit* na koju ćemo kliknuti.

Tipovi Postova:

Standard – Osnovni format posta

Aside – Post u ulozi poruke, uglavnom bez naslova

Gallery – Galerija slika

Link – Link do drugog sajta

Image – Slika/fotografija

Quote – Citat

Status – Kratki status poput onog na Twitter-u

Video – APost koji sadrži video
(WordPress 3.6 podržava *native video upload and playback*)

Audio – Audio fajl/zapis

Chat – Transkript Chat-a.

60 SEC OF PLANKS

Boris Negeli
reflection&energizer expert

Rad na WordPress-u [meniji, navigacija, mediji, korisnici]

R3

WORDPRESS 2

Ciljevi:

Učenje o kreiranju i pozicioniranju menija/*Menus*;
Dodavanje, korišćenje *medija* fajlova i
kreiranje i rukovanje korisnicima/*Users*.

Vremenski okvir i Metode:

Osvrt na prethodnu radionicu - **5min**

Uvod u menije i navigaciju - **10min**

Uvod u medje / praktični primeri preuzimanja podataka - **10min**

Uvod u *website hierarchy* (hijerarhija veb-sajtova)- **10min**

Kreiranje novog korisnika - **5min**

Praktični rad sa učesnicima - **35min**

Pitanja / Odgovori - **10min**

Očekivano trajanje radionice: **85min**

PREDAVANJE:

Preporuke za čitanje:

https://codex.wordpress.org/WordPress_Menu_User_Guide

<http://www.wpbeginner.com/glossary/media/>

<http://www.wpbeginner.com/beginners-guide/where-does-wordpress-store-images-on-your-site/>

<http://www.wpbeginner.com/beginners-guide/wordpress-user-roles-and-permissions/>

https://codex.wordpress.org/Roles_and_Capabilities

Nakon dodavanja sadržaja, možemo ga organizovati.

Možemo da **kreiramo**, **menjamo** i **raspoređujemo menije** u kontrolnoj tabli WordPress-a pod **Appearance>Menus**.

Prvobitno ćemo napraviti glavni meni.

Moramo imati kreirane stranice kako bismo kreirali glavni meni.

Kad smo u tab-u *Menus* u kontrolnoj tabli možemo kreirati novi meni,

imenovati ga i selektovati **Top Menu checkbox**. Možemo dodavati stranice i kategorije koje želimo u našem meniju i sačuvati ih klikom na **Save Menu** opciju.

Stavke u meniju mogu da sadrže i **podstavke** koje će činiti 'гнездо' padajućeg menija.

Rad na WordPress-u [meniji, navigacija, mediji, korisnici]

WORDPRESS 2

Možemo dodati *Meni* na **dve lokacije**:

1. **Top Menu**
2. **Social Links Menu** (rezervisan za linkove na društvene mreže)

Takođe, imamo opciju da u menijima automatski dodamo nove *top-level* stranice. Ako to želimo, potrebno je samo štiklirati **checkbox** i obavljeno je.

Možemo dodavati određene **linkove ili postove** na naše menije.

Osim gore navedenog, možemo dodati menije u **Sidebar** i u druge prostore sa vidžetima, samo je pitanje opcija koje nam nudi tema koju koristimo. Potrebno je otići na **Appearance>Widgets** i dodati **Custom Menu** stavku koja će se pojaviti kad god nam je polje za taj vidžet aktivno. Brisanje i menjanje menija je jednostavno, potrebno je samo selektovati meni koji želimo **obrisati ili izmeniti** i izabrati opciju brisanja/menjanja stavke ili čitavog menija.

BELEŠKE:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Rad na WordPress-u [meniji, navigacija, mediji, korisnici]

WORDPRESS 2

Media je deo kontrolne table koji se koristi za upravljanje korisničkih upload-ova (slika, audio, video i drugih vrsta fajlova). Media meni sadrži 2 ekrana.

Prvi ekran Library služi da izlista **sve** fajlove. Ovi fajlovi mogu biti menjani i brisani iz 'biblioteke'.

Drugi ekran je **Add New**, omogućuje korisnicima da upload-uju fajlove. Korisnici takođe mogu upload-ovati fajlove i tokom pisanja posta ili stranice, međutim, **Add New link** omogućava korisnicima da upload-uju fajlove, **bez** da ih uključe u određeni post ili stranicu.

Svi media fajlovi su smešteni i organizovani na osnovu godine i meseca kada su upload-ovani u folder **/wp-content/uploads/**. Moguće je tražiti medija fajlove koristeći *WordPress admin* meni, ali ne postoji način da se medija fajlovi smeštaju u **specifične foldere**.

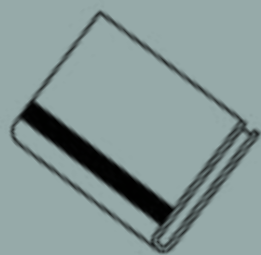
WordPress ima moćan, **već ugrađen** sistem za upravljanje korisnicima. Ovo znači da možemo da definišemo to šta određeni korisnik **može** da uradi, a šta **ne** na našem veb-sajtu. **Za Definisane dozvola** za korisnike - potrebno je definisati **uloge** za određene korisnike. **WordPress** sadrži **5 osnovnih uloga**:

- Admin (Administrator)**
- Urednik (Editor)**
- Autor (Author)**
- Saradnik (Contributor)**
- Pretplatnik (Subscriber)**

Otkako smo instalirali WordPress, **mi smo administratori našeg sajta**. Administrator ima ultimativnu moć i može menjati, dodavati, brisati, gotovo svaki deo WordPress-a. Uloga administratora je rezervisana za vlasnike sajta ili osobu koju je **vlasnik sajta postavio** za upravljanje njegovim sajtom.

Upravljanje korisnicima je jednostavno u WordPress-u. Možemo omogućiti korisnicima da se registruju sami ili ih možemo dodati koristeći opciju **Add New** na **Users** tab-u na kontrolnoj tabli. Kada pređemo mišem preko korisnika na *Users* tab-u, imamo opcije za **Dodavanje i Brisanje**.

BEHOLD

STUDENTS ARE
BECOMING
THE
TEACHERS !

Rad na WordPress-u [dodaci, vidžeti, teme, forme i društveni mediji]

R4

WORDPRESS 3

Ciljevi:

Instaliranje i korišćenje dodataka/Plugins, vidžeta/Widgets, tema/Themes, uključujući dodavanje stilova i funkcionalnosti na veb-sajt.

Vremenski okvir i Metode:

Osvrt na prethodnu radionicu - **5min**

Uvod u WordPress dodatke i vidžete - **10min**

Teorijska i praktična (na računarima)

prezentacija u WordPress-u za Wordpress dodatke - **25min**

Uvod u WordPress Teme, Forme i Društvene mreže - **10min**

Teorijska i praktična (na računarima)

prezentacija u WordPress-u za WordPress Teme - **10min**

Teorijska i praktična (na računarima)

prezentacija u WordPress-u za WordPress Forme i Društveni mediji/mreže - **20min**

Pitanja / Odgovori - **10min**

Očekivano trajanje radionice : **90min**

PREDAVANJE:

Preporuke za čitanje:

<http://www.wpbeginner.com/glossary/plugin/>

<http://www.wpbeginner.com/category/plugins/>

<https://wordpress.org/plugins/>

https://codex.wordpress.org/WordPress_Widgets

<http://www.wpbeginner.com/beginners-guide/how-to-add-and-use-widgets-in-wordpress/>

<http://www.wpbeginner.com/showcase/25-most-useful-wordpress-widgets-for-your-site/>

<https://wordpress.org/themes/browse/popular/>

<http://www.wpbeginner.com/showcase/best-free-wordpress-blog-themes/>

<http://www.wpbeginner.com/beginners-guide/how-to-install-a-wordpress-theme/>

Rad na WordPress-u [dodaci, vidžeti, teme forme i društveni mediji]

Dodatak(Plugin) je deo softvera koji sadrži grupu funkcija koje se mogu dodati na WordPress sajt. Mogu da prošire funkcionalnost ili da dodaju nove karakteristike na vaše WordPress veb sajtove. WordPress dodaci su pisani u **PHP programskom jeziku** i integrišu se besprekorno sa WordPress-om.

Kao administrator sajta, moguće je instaliranje/deinstaliranje dodataka iz *Admin* područja. Takođe, možete skinuti i ručno ih instalirati koristeći se **FTP** klijentom. Zbog toga što je većina dodataka besplatna, uglavnom dolaze bez tehničke podrške. Upravo zato veoma je važno biti na oprezu prilikom odabira dodataka za sopstveni veb sajt. Iako postoje dodaci koji mogu bukvalno raditi **bilo šta**, jedni su kvalitetniji od drugih. Da biste odabrali pravi, prvo sebi morate postaviti neka pitanja.

Koliko dugo je prošlo od poslednjeg update-a?

Da li je kompatibilan sa poslednjom verzijom WordPress-a?

Da li ljudi dobijaju odgovore na pitanja vezana za podršku? Koji tip ocenjivanja poseduje?

Vidžeti u WordPress-u služe da dodaju nove karakteristike na **Side bar**-ove.

To možemo uočiti još prilikom instaliranja WordPress-a na njegovim osnovnim vidžetima.

Vidžeti su originalno dizajnirani da pruže **jednostavan i lak za korišćenje** način za kontrolu dizajna i strukture WordPress-ovih tema korisniku, koji su sad dostupni na propisno vidžetiziranim *WordPress Temama* koje uključuju **header**, **footer** i bilo koje drugo mesto u WordPress dizajnu i strukturi.

Vidžeti ne zahtevaju nikakvo iskustvo u kodovanju ili ekspertizu.

Mogu biti dodati, obrisani ili preuređeni u

Appearance>Widgets u WordPress kontrolnoj tabli.

Možemo dodati nove vidžete u formi dodatka i postoji mnogo njih koji se mogu istražiti i dodati u raznim situacijama. Vidžeti uglavnom stoje u *Sidebar* Wordpress-a, ali mogu biti i u zaglavlju kao kod *Twenty Seventeen* Temi.

Rad na WordPress-u [dodaci, vidžeti, teme, forme i društveni mediji]

Tema odlučuje o tome kako će naš Wordpress izgledati. Odabir prave teme je od **ključne** važnosti.

U većini slučajeva, teme koje su uključene u Wordpress su dovoljne, ali uvek možete probati **nove teme** i napraviti još bolji proizvod. Postoji na hiljade tema dostupnih **online**. Postoje **besplatne i premium teme**. Besplatne su dobre u većini slučajeva, ali ukoliko vam je potrebno više prilagođavanja i podrške, za to su najbolje **premium**(one koje se plaćaju).

Instaliranje tema je jednostavno u Wordpress-u. Postoji nekoliko načina da bi se to postiglo. **Prvi** je lak - potrebno je pozicionirati se na **Appearance>Themes** i klik na **Add New**. Nakon što je instalacija kompletna, možemo aktivirati **novu temu**. **Druga opcija** je *Upload* nove teme kroz Wordpress-ovu kontrolnu tablu. **Download** teme na računar, nakon toga pozicioniranje na **Appearance>Themes** pa klik na *Upload Theme* opciju. **Treći način** je kopiranje teme u direktorijum sa temama, ali je za ovo potreban **FTP** pristup serveru, što nije uvek moguće.

Wordpress nema ugrađen menadžment forme izvan njega, za to je potrebno **instalirati dodatak**. Nekoliko dodataka koji služe ovoj svrsi su:

1. WPForms
2. Gravity Forms
3. Pirate Forms
4. Ninja Forms
5. Formidable Pro
6. Contact Form 7

Izbor zavisi od toga šta očekujemo od formi na našem Wordpress sajtu.

Pogledaćemo *Pirate Forms* jer je jednostavan za postavljanje i korišćenje. Prvo je potrebno instalirati dodatak sa **Plugins** tab-a u kontrolnoj tabli. Posle instalacije nastavljamo do podešavanja dodatka kojem se može pristupiti iz *Plugins* tab-a ili **Settings** tab-a na kontrolnoj tabli.

Kada smo na **Settings** strani možemo videti načine kako da dodamo **Contact** formu na našu stranicu. Koristimo metodu **prečice** da dodamo **Contact formu**. Samo **kopiramo i nalepimo** prečicu na željenu stranicu i dobijemo Contact formu.

Rad na WordPress-u [dodaci, vidžeti, teme, forme i društveni mediji]

WORDPRESS 3

Dodatna podešavanja su dostupna na drugim tab-ovima na **Pirate Forms Settings** stranici.

Forme se koriste u brojnim situacijama: za pretplatu, registraciju, e-trgovinu itd.

Svaki veb-sajt trebalo bi da ima prisustvo društvenih medija. To ne znači **samo** pravljenje profila za svoj veb-sajt već i konektovanje i komuniciranje sa drugim profilima. Što se toga tiče, Wordpress ima ograničene opcije. Uglavnom se odnose na **dodavanje linkova** na naše profile.

Iako je to uglavnom dovoljno, imamo i **druge opcije**. Konekcija društvenih medija sa našim Wordpress-om ima velikog uticaja na **SEO**. Zato ako želimo najbolje rezultate, potrebno je dodati **Social media** dodatak.

Glavni problem većine **Social media dodataka** je izvršenje. Kao i kod svih drugih dodataka, potrebno je učitati dodatne resurse poput **style sheet-a**, **skriptova** itd., koji mogu usporiti odgovor veb sajta. Stoga nam je potreban balans između dodatnih karakteristika i korisničkog iskustva.

Dobra praksa je koristiti **samo nekoliko** profila društvenih medija konektovanih na Wordpress.

Social media dodaci dozvoljavaju prikaz ikonica društvenih medija u **Sidebar-u**, između članaka, ispod članaka itd. Zato je potrebno da odlučimo kako bismo hteli da ih prikažemo na našem sajtu, kao i to da li dodatak podržava tu opciju.

- 1.EA Share Count
- 2.Sassy Social Share
- 3.AddtoAny
- 4.Wordpress to Buffer
- 5.Simple Social Icons
- 6.Social Icons Widget by WPZoom
- 7.Wordpress Social Login
- 8.Revive Old Post
- 9.Instagram Feed

Rad na WordPress detaljima [uvod u WordPress SEO, održavanje i sigurnost]

WORDPRESS 4

Ciljevi:

WordPress detalji - FINE TUNING

Učenje osnova Wordpress SEO, održavanja i sigurnosti.

Vremenski okvir i Metode:

Osvrt na prethodnu radionicu - **5min**

Uvod u Wordpress SEO - **10min**

Teorijska i praktična (na računarima)

prezentacija u WordPress-u za WordPress SEO - **10min**

Uvod u održavanje WordPress-a - **10min**

Praktični primeri - **10min**

Uvod u WordPress sigurnost- **10min**

Praktični primeri - **10min**

Pitanja / Odgovori - **10min**

Očekivano trajanje radionice: **75min**

PREDAVANJE:

Preporuke za čitanje:

<http://www.wpbeginner.com/wordpress-seo/>

<https://moz.com/blog/optimizing-your-wordpress-blog-posts>

<https://yoast.com/wordpress-seo/>

<https://static.googleusercontent.com/media/www.google.com/en//webmasters/docs/search-engine-optimization-starter-guide.pdf>

<https://blog.kissmetrics.com/simple-guide-to-seo>

<https://www.sitepoint.com/definitive-guide-to-wordpress-maintenance/>

<http://www.wpbeginner.com/plugins/how-to-put-your-wordpress-site-in-maintenance-mode/>

https://codex.wordpress.org/WordPress_Backups

<https://yoast.com/wordpress-security/>

https://codex.wordpress.org/Hardening_WordPress

<http://www.wpbeginner.com/wordpress-security/>

Rad na WordPress detaljima [uvod u WordPress SEO, održavanje i sigurnost]

WORDPRESS 4

Već smo pričali o SEO optimizaciji u početnim paragrafima. SEO je širok pojam i ima mnogo alata koji mogu skratiti vreme i napor. Postoji nekoliko dodataka za SEO, ipak naš focus će biti na Yoast SEO plugin. Prvo je potrebno instalirati Yoast SEO dodatak u *Plugins* tab i aktivirati ga. Zatim ćemo dobiti nove stvari na kontrolnoj tabli.

SEO je važan za statičke stranice i postove na blogu. Postoji blaga razlika između ta dva, ali mi ćemo se fokusirati na SEO koji se odnosi na postove bloga.

Osnovni Wordpress SEO:

1. Struktura Permalinka
2. www vs non-www
3. Stopiranje reči
4. SSL da ili ne SSL
5. Optimizovanje naslova za SEO
6. Optimizovanje opisa
7. Optimizovanje slike
8. XML mape sajta

BELEŠKE:

.....

.....

.....

.....

Rad na WordPress detaljima [uvod u WordPress SEO, održavanje i sigurnost]

WORDPRESS 4

WordPress održavanje se često posmatra kao gubitak vremena i resursa.

Veoma je važno držati WordPress ažuriran, uredan, siguran i brz. Redovno održavanje je ključno za stabilan i brz WordPress sajt. Kada se radi o održavanju u WordPress-u, pretpostavljamo da imate administratorski pristup WordPress-u.

WordPress održavanje uključuje:

1. Mod održavanja
2. Backup-ove
3. WordPress update-ove
4. Spam za komentare
5. Održavanje baze podataka i optimizaciju
6. Nadgledanje zdravlja i sigurnosti
7. Centralizovano upravljanje (za višestruke Wordpress instances/sajtove)

Mod održavanja treba da je korišćen kada god postoje promene koje mogu da pogode korisničko iskustvo. WordPress ima urođeni (*native*) mod održavanja kada se Update-ovi primenjuju, međutim, postoje dodaci koji mogu da obaveste korisnika bolje nego *native* rešenje. Backup-ovi su veoma važni i često su zanemareni. Korišćenje automatskog rešenja za backup-ove je jedan način jer štedi vreme i novac. *Manuelni Backup-ovi* su takođe preporučeni onda kada imate vremena za njih. Postoji mnogo dodataka koji obavljaju posao tako da zavisi samo od tipa Backup-a koji nam je potreban.

WordPress Update-ovi se pojavljuju u realnom vremenu i većina Update-ova mora biti primenjena pogotovo ako se bave popravkom sigurnosnih pitanja. Update-ovi dostupni su na:

1. WordPress jezgru
2. Dodacima/Plugins
3. Temama/Themes

Svaki put kada želimo *Update* moramo proveriti da li će raditi sa trenutnom verzijom. **Comment spam** je nešto na šta treba obratiti pažnju jer bez umerenosti može doći do usporenja brzine WordPress-a. **Najbolji Anti-spam alat je Akismet i nalazi se u samoj instalaciji Wordpress-a.**

Rad na Wordpress detaljima [uvod u Wordpress SEO, održavanje i sigurnost]

WORDPRESS 4

Sigurnost Wordpress-a je proces koji može da se obavi u nekoliko koraka u zavisnosti od podataka kojim rukujemo. Postoji razlika između sigurnosti na ličnom blogu i veb sajta e-trgovine sa hiljadama korisnika i njihovim podacima. Osnovna sigurnost u Wordpress-u je jednostavna i preporučeno je da se obrati pažnja na to. Osnovna sigurnost se sastoji od nekoliko stvari koje su postale praksa u vreme kada nisu postojali dobri dodaci za sigurnost.

1. Ne koristiti 'Admin' kao korisničko ime
2. UKoristiti jaku lozinku
3. Redovno ažurirati

Druge korisne stvari koje su takođe dobra praksa i mogu biti odrađene su:

1. Dati dozvolu korisnicima kojima je stalo
2. Zaštititi wp-config.php i .htaccess fajlove
3. Ograničiti broj pokušaja prijavljivanja
4. Koristiti samo dobro poznate dodatke
5. Koristiti autentifikaciju Dva-Faktora

Za osnovnu sigurnost nam ne trebaju dodaci, ali za dodatni nivo zaštite su nam potrebni. Pomenućemo **Sucuri Security** koji je besplatan. Nakon instaliranja i aktiviranja dodatka prvo treba da generišemo **API** ključ i onda možemo da nastavimo sa podešavanjem sigurnosti u Sucuri.

Za autentifikaciju Dva-faktora koristimo *Google Authentication* dodatak ili slične.

Održavajte, čuvajte vaš WordPress ažuriranjem dodataka!

Google je vaš prijatelj :)

Developing u lokalnoj sredini: Instaliranje MAMP-a

Lokalni razvoj MAMP

Ciljevi:

Naučiti učesnike kako da podese sredinu za lokalni razvoj/Development

Vremenski okvir i Metode:

Osvrt na prethodnu radionicu - **5min**

Uvod u MAMP i ukazivanje na to šta dobijamo instalirajući ga - **5min**

MAMP - Download i instaliranje - **20min**

Konfigurisanje MAMP-a - **20min**

WordPress - Download i konfigurisanje - **20min**

Konfigurisanje Wordpress-a - **20min**

Pitanja / Odgovori - **10min**

Očekivano trajanje radionice: **100min**

PREDAVANJE:

Preporuke za čitanje:

<http://webcraft.tools/3-easy-steps-for-installing-wordpress-on-your-local-machine/>
<https://wordpress.org/download/>
<http://webcraft.tools/3-easy-steps-for-installing-wordpress-on-your-local-machine/>

BELEŠKE:

.....

.....

.....

.....

Developing u lokalnoj sredini: Instaliranje MAMP-a

Lokalni razvoj
MAMP

Postoje **dve glavne sredine** u kojima pokrećemo WordPress. To su **razvojna(lokalna)** i **sredina proizvodnje(server)**. Baziraćemo se na lokalnoj jer je sigurnija za razvoj, modifikovanje i izmene WordPress-a bez posledica. Takođe, možemo raditi u lokalnoj sredini i **bez** internet konekcije. Potrebno je da znamo zahteve naše lokalne sredine.

Zahtevi su: **Apache, PHP i MySQL.**

Koristićemo MAMP jer je rešenje lako za korišćenje na Windows i MAC OS X operativnim sistemima.

MAMP ima **ulogu servera** u našoj lokalnoj sredini.

1. Download MAMP-a
2. Instalacija MAMP-a
3. Pokretanje MAMP-a
4. Konfigurisanje MAMP-a

Poslednji zadatak za kompletiranje naše lokalne sredine je pravljenje baze podataka za Wordpress.

Sledeći koraci nam pokazuju kako:

1. Otvoriti MAMP početnu stranu u browser-u
2. Ići na **Tools>phpMyAdmin**

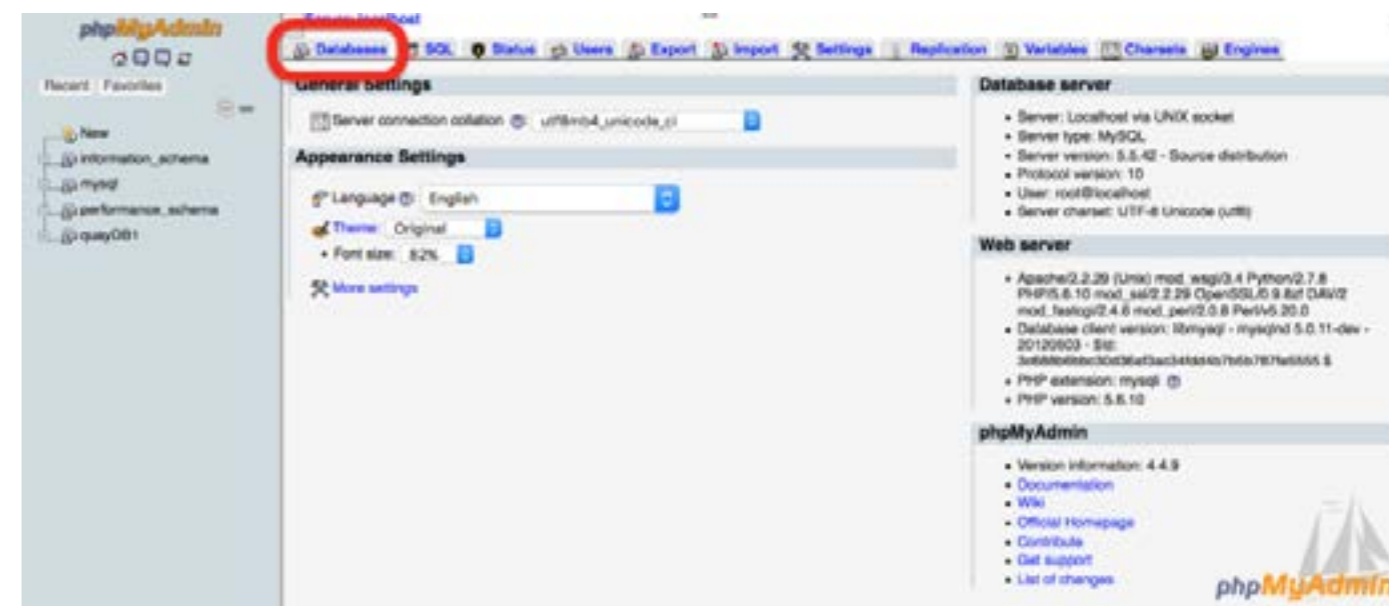

3. Ići na **Database tab** u **phpMyAdmin**

Developing u lokalnoj sredini: Instaliranje MAMP-a

Lokalni razvoj
MAMP

4. Uneti ime za bazu podataka koja će biti korišćena od strane WordPress-a i pod **Collation** dropdown izabrati **utf_unicode_ci**

Poslednji korak je **klik** na **Create** i baza je podešena.

Alatke, Aplikacije:

Text editor (Notepad++, TextEdit, Sublime Text)

Web browser (Mozilla, Chrome, Edge)

<https://www.mamp.info/en/>

Developing u lokalnoj sredini: Instaliranje MAMP-a

Lokalni razvoj
MAMP

Naša sredina je spremna i možemo nastaviti sa instalacijom Wordpress-a. Prvo je potrebno download-ovati **poslednju stabilnu** verziju Wordpress-a sa wordpress.org.

Nakon toga možemo raspakovati sadržaj arhive i kopirati na pogodnu lokaciju za lokalni razvoj. U našem slučaju, pošto koristimo MAMP, ta lokacija je:
C>MAMP>htdocs

Kada je kopiranje završeno potrebno je da konfigurišemo Wordpress da koristi bazu podataka koju smo već kreirali.

Oprez: U nekim slučajevima **port 80** je već zauzet tako da bi ga trebalo promeniti na neki drugi.

Da bismo promenili **port** za **Apache** ili **MySQL** potrebno je otići u podešavanja u MAMP-u i promeniti šta se traži. Ovo je takođe slučaj i za MySQL tako da je potrebno promeniti port i za to. Inače se koristi port 80 za Apache. Postoje **2** načina za to. Prvi i lakši je otići na link **localhost:80/wordpress/** i pratiti korake. Drugi način je izmena fajla **wp-config-sample.php** manuelno i ovde ćemo tako raditi. U Wordpress folderu imamo fajl koji je nazvan **wp-config-sample.php** i potreban nam je *Text editor* da bismo ga otvorili i menjali.

Pod **DB_NAME** treba staviti wpproject kao izabrani naziv baze podataka. Pod **DB_USER** korišćemo **root** i pod **DB_PASSWORD** takođe **root**.

NAPOMENA: Ovo su podešavanja za lokalnu sredinu!!

Developing u lokalnoj sredini: Instaliranje MAMP-a

Lokalni razvoj
MAMP

Sada možemo proveriti da li **MySQL** i **Apache** server rade pod MAMP-om i možemo otići na link našeg WordPress-a: **localhost:80/wordpress/**, ako je sve prošlo kako treba pojaviće nam se ekran dobrodošlice da nastavimo sa WordPress instalacijom u tab-u našeg pretraživača. Potrebno je završiti instalaciju kako bismo pristupili WordPress kontrolnoj tabli na kojoj ćemo obavljati **većinu** podešavanja i rada.

Nakon što smo ispunili potrebna polja možemo se prijaviti na našu novu WordPress instalaciju. Kako bismo imali dobru organizaciju sadržaja potrebno je da znamo koje stranice želimo kreirati. Za početak će nam trebati: **HOME**, **NEWS**(blog), **ABOUT**, i **CONTACT**. Sada ih možemo kreirati.

Sledeće, podesiti osnovna podešavanja. Otići ćemo na *Settings* tab i završiti osnovni *Set up*. Po završetku, **klik** na **Save Changes**.

BELEŠKE:

.....

.....

.....

.....

.....

Oooooo

When you get older, plainer, saner
When you remember
all the danger
we came from?
Burning like embers, falling, tender
Long before the days of no surrender
Years ago a
nd well you know

Baby, is that lost on you?
Is that lost on you?

Smoke 'em if you got 'em
'Cause it's going down
All I ever wanted was you
I'll never get to heaven
'Cause I don't know how

Ooohhh

Oooooooo

Baby is that
lost on you

**Lost on you* song by LP
go-to-favorite song of Bečej Training

PREZENTACIJA WEBSITE-ova

R7

WEBSITE

Ciljevi:

Prezentacija veb-sajtova kreirana od strane učesnika

Vremenski okvir i Koncept:

Prezentacija veb-sajta - **10 do 15min po učesniku**

Komentari, sugestije - **5 do 10min po učesniku**

Tokom ove radionice, učesnik će održati svoju prezentaciju pred grupom učesnika. Svaka prezentacije biće praćena komentarima ostalih učesnika i trenera.

Preporuka:

Održavanje dodatnog časa radi asistencije trenera i konsultacija povodom izrade veb-sajta učesnika.

BELEŠKE:

.....
.....
.....
.....

Pripremili:

Sadržaj ovog Edukativnog programa kreiran je uz mentorstvo od strane :

Dimitrija Badnjarevića,

uz istraživanje i odobravanje od strane:

Alvi Kacmoli, Anton Brodarac, Antonio Preučil, Beris Ndreu, Dušan Stanišković, Filip Karagić, Fisadër Mulla, Juxhin Alia, Kristina Jurić, Mihael Nikolić, Nina Božić, Sonila Selmani, Suela Selmani, Tanja Stefanovski, Tea Kljajin i Zlata Miklja.

Smernice/uputstva - Boris Negeli i Nikola Radman

Dizajn prednje i zadnje korice - Dijana Makijević

Dizajn unutrašnjih stranica i prelomi teksta - Jovana Dragaš

Dizajn pikograma:

PNGs taken from the **Noun Project**,
under the Creative Commons licence:

texting by **Gregor Cresnar**

Pencil by **Landan Lloyd**

chaturanga by **Minjeong Kim**

plank by **Minjeong Kim**

yoga by **Minjeong Kim**

sticky notes by **Giannis Choulakis**

company by **faisalovers**

Glasses by **corpus delicti**

Book by **Vladimir Belochkin**

Marker by **Darren Dutch**

Mortarboard hat by **Phil Smith**

okay by **Meg Clingman**

List by **Landan Lloyd**

reminder by **Davo Sime**

Gear, settings by **Danil Polshin**

Mouse by **Focus**

Glasses by **asianson.design**

Hand Left Thumb Down by **Stefan Wetterstrand**

Hand Left Thumb Up by **Stefan Wetterstrand**

Boje koncepta:

Prednja i zadnja korica

Boje kroz unutrašnje strane

PROJEKAT SUFINANSIRA:

SARADNICI PROJEKTA:

DESIGN YOUR JOB

Behold!
students
are
becoming
the
teachers

Tanja Mirkovic

“ very nice ”
MIHAEL NIKOLIC

PRINC SOBE BR. 308

“ .. back to purity
.. back to simplicity ”

DIETER RAMS

`</html> ..`

.. and the **END** is always near

“good design is all about
making other designers feel
like idiots because that idea
wasn't theirs”

Frank Chimero

“ .. so on and
BORIS NEGELI

so on ..

[http:// www.designyourjob.org /](http://www.designyourjob.org/)
2017